

Jelena NIKČEVIĆ¹

PRIRODNE KARAKTERISTIKE PODRUČJA NJIVICE – SUTORINA, CRNA GORA

Ključne reči: igalski zaliv, pravokrilci, antropogeni uticaj, održivi razvoj.

UVOD

Topografska karta istraživanog područja Njivice-Sutorina

R: 1: 25000

¹ Republički zavod za zaštitu prirode, P.O.Box 2., Podgorica, Crna Gora
e-mail: jnikcevic @ cg.yu.

Foto: J. Nikčević

Područje od međunarodnog i nacionalnog značaja sa prisustvom specifičnih staništa i flore i faune

Fotodokumentacioni materijal staništa od međunarodnog i nacionalnog značaja (2005-2007. godine)

Foto: J. Nikčević

Foto: J. Nikčević

Foto: J. Nikčević

Foto: J. Nikčević

Karakteristične vrste faune ortoptera na ovim staništima su vrste retkih, endemičnih i rodova sa IUCN Crvenih knjiga ugroženih vrsta na globalnom nivou: *Conocephalus*, *Homorocoryphus*, *Locusta*, *Acrida*, *Aiolopus*, *Anacridim*, *Decticus*, *Psophus*, *Omocestus*, *Tetrix*.

Foto: J. Nikčević

Ušće reke Sutorine u Jadransko more i područje Njivica sa jedinstvenim ekosistemima slatinske, močvarne, submediteranske, eumediteranske i mediteransko-submediteranske kontinentalne vegetacije

Foto: J. Nikčević

Foto: J. Nikčević

Foto: J. Nikčević

Karakteristični rodovi ortoptera: Ehippiger, Pholidoptera, Saga, Leptophyes, Poecilimon, Bacillus. Za ove ekosisteme rodovi i neke od vrsta su karakteristični kao endemiti balkanskog poluostrva i mediterana, a neke evropske vrste su ovde predstavljene sa jednim od disjunktnih delova areala u donjim granicama rasprostranjenja i velikim stepenom ugroženosti.

Ušće reke Sutorine - jedinstveno stanište u Evropi. Zahvaljujući rečnim nanosima i taloženjem ostataka vegetacije i faune iz reke Sutorine u Jadransko more nastalo je i radioaktivno »blato« - mulj (jedan od ključnih resursa zdravstvenog i opšteg turizma Crne Gore) koje se održalo i danas zahvaljujući neizmenjenom stanju kompletnog toka rijeke Sutorine, a posebno njenog ušća- situacija do 2008. godine. Na takvim retkim staništima nalaze se i retke i endemične vrste faune insekata takodje od međunarodnog i nacionalnog značaja. S obzirom da su tokom 2008. godine izvršene mnoge ireverzibilne promene na ekosistemima ušća reke Sutorine (nestanak i zatrpavanje prirodnih ekosistema) koji su obezbeđivali nastanak radioaktivnog mulja. Tokom prošle godine, tokom monitoringa na predmetnom području,

Foto: J. Nikčević

*Ušće reke Sutorine sa radioaktivnim muljem ("blato")
– fotodokumentacioni materijal iz 2008 godine*

konstatovana je manja količina biljnog i životinjskog materijala u odnosu na prethodne godine neophodnog za stvaranje tzv. "blata".

Prostornim planom područja posebne namjene za morsko dobro Crne Gore za ovaj prostor predviđene su mere zaštite životne sredine (biodiverzitet, staništa i predela), jasno su precizirani lokaliteti staništa biljnih i životinjskih vrsta koji su u većoj ili manjoj mjeri osjetljivi i zavisni od širokog spektra antropogenih uticaja gde je neophodno kontinuirano praćenje (monitoring) Iz priloženog stanja prirodnih vrednosti ne može se videti da je ovakav stav iz Prostornog plana područja posebne namene za morsko dobro inkorporiran u praktične, tekuće radnje.

Foto: J. Nikčević

Izgled staništa nakon antropogenih uticaja bez prisustva karakterističnih staništa i flore i faune ortoptera čiji je opstanak direktno vezan za određene tipove vegetacije koja se iz priloženog fotodokumentacionog materijala ne može videti (fotodokumentacioni material iz 2008. godine).

ZAKLJUČAK

Nakon evidentiranog stanja ekosistema i vrsta na ovom području cilj ovog rada je da bi pravni osnov (s obzirom da je ekološki osnov i mišljenje minimiziran ili eliminisan iz daljih planova za upotrebu ovog područja) trebao uključiti i jedan od osnovnih dokumenata: "Pravci razvoja Crne Gore ekološke države" (Evropski centar za mir i razvoj, Beograd, 1997) usvojen od Vlade Crne Gore kojim su precizirani činioci za određivanje uredjenja i korišćenja prostora, odnosno načelni stavovi održivog razvoja za procenu stepena: a) osjetljivosti ekosistema, b) mogućnosti korišćenja bioloških resursa ili komponenti biodiverziteta, c) režima korišćenja, stepen ugroženosti uslovljen jačinom antropogenog uticaja na komponente biodiverziteta i d) mogućih privrednih delatnosti na bazi neposrednog i posrednog korišćenja komponenti biodiverziteta staništa i ekosistema. Time bi se upotpunile informacije u okviru već obradjenog postojećeg stanja prirodnih osobina ovog područja Dobronamerna preporuka za nastalu ekološku situaciju na ovom području je da bi se potencijali i ograničenja u korišćenju i uredjenju ovog prostora mogli bazirati na već pomenutim osnovnim načelima uredjenja i zaštite prostora uz naravno prezentiranje stava o potrebi valorizacije veštačke vrednosti pejzažnih karakteristika koje su, inače, po definiciji ljudski subjektivni odnos prema percipiranom delu biodiverziteta.

LITERATURA

Evropski centar za mir i razvoj (1997): Pravci razvoja Crne Gore ekološke države, Beograd.

Harz, K. (1969): The Orthoptera of Europe. Vol. I. The Hague

Harz, K. (1975): The Orthoptera of Europe. Vol. II. The Hague

Ingrisch, S. & Köehler, G. (1998): Die Heuschrecken Mitteleuropas, Die Neue Brehm-Bucherei Bd. 629, Westarp Wissenschaften - Magdeburg.

IUCN (1994a): IUCN Red List Categories – IUCN, The World Conservation Union, Species Survival Commission, Gland. Posebno izdanje.

Nikčević, J. (2005): Prilog poznavanju faune Orthoptera . pravokrilci (zrikavci i skakavci) hercegnovskog područja, Boka, Zbornik radova iz nauke, kulture i umjetnosti, br. 25. Herceg-Novi.

Nikčević, J. (2006): Ugroženost i problemi zaštite faune Orthoptera (Ensifera i Caelifera) – pravokrilci (zrikavci i skakavci) pešćarskih i močvarnih staništa igalskog područja – Crna Gora, Boka br. 26., Zbornik radova iz nauke, kulture i umjetnosti, H. Novi.

Nikčević, J. (2007): Ugroženost faune orthoptera (pravokrilci) kopnenog delatnog područja – Crna Gora, Boka. Br. 27., Gradska biblioteka H. Novi

Nikčević, J., Četković A. i Radović I. (2001): Koncept praćenja stanja diverziteta entomofaune Crne Gore: polazni elementi i metodološki aspekti, Naučni skup: »Prirodni potencijali kopna, kontinentalnih voda i mora Crne Gore i njihova zaštita« Žabljak. (str.86).

Vasić, V. (1995): Biodiverzitet u osjetljivim ekosistemima i područjima od međunarodnog značaja, Biodiverzitet Jugoslavije sa pregledom vrsta od međunarodnog značaja (priredili: V. Stevanović i V. Vasić), Biološki fakultet i Ecolibri, Beograd. (str. 37-42)

Jelena Nikčević

NATURAL CHARACTERISTICS OF THE NJIVICE - SUTORINA AREA, MONTENEGRO

Summary

The mouth of the river Sutorina is a unique habitat in Europe. Due to the river detritus and sedimentation of vegetation and fauna residue from the river Sutorina into the Adriatic Sea the radioactive "mud" - slit (one of the key resources of the health and general tourism in Montenegro) that has remained till the present day, thanks to the unchanged state along the complete Sutorina course, in particular its mouth – situation till 2008. On such rare habitats there are rare and endemic species of insect fauna of both international and national significance. As during 2008 many irreversible changes of the ecosystem occurred at the mouth of the Sutorina (disappearance and covering of natural ecosystems) they caused the disappearance of the formation of radioactive slit. By biological exploration of the orthoptera fauna and the habitats within the area of Njivice-Sutorina during the previous years (2001-2008) the existence of unique Eu-Mediterranean, Sub-Mediterranean, Continental-Mediterranean, sandy and marshland habitats with characteristic orthoptera fauna (Nikčević J. 2005) was established. Exploration in 2006, in accordance with the concept of the state of diversity of entomofauna of Montenegro (Nikčević J. et al. 2001), due to anthropogenic impact, changes were established in the type of habitats, vegetation formations and size of space in existing ecosystems as well as changes in the composition and array of orthoptera species (Nikčević, 2006, Nikčević, 2007).

In 2008 during the monitoring on the subject area, smaller amount of vegetation and animal material, necessary for the creation of the so-called "mud" was found compared to the previous years.

The state of ecosystem and species within this area having been recorded, the objective of this paper is to introduce legal issues (as the ecological issues and opinions have been minimized or eliminated from the future plans regarding the use of area) and one of the basic documents: "Development Guidelines for Montenegro ecological state" (European Center for Peace and Development, Beograd, 1997) accepted by the government of Montenegro within which the factors for determination about development and use of land are provided in detail.